

LÄKARE MOT KÄRNVAPEN

Nr 146 nov 2016

UTGIVEN SEDAN 1981

www.slmk.org

**I DETTA
NUMMER**

**VÄRLDENS
STATER HAR
FATTAT ETT
HISTORISKT
BESLUT!**

*FN:s första utskott öppnar för en
resolution att förbjuda kärnvapen*

**SVERIGE OCH KÄRNVAPENFRÅGAN
- INTERVJUER AV NYCKELPERSONER**

**"ÄNTLIGEN DAGS ATT FÖRBJUDA KÄRNVAPEN"
- ICAN:S BEATRICE FIHN SUMMERAR LÄGET**

**KÄRNVAPEN GER OSÄKERHET, INTE FRED
- ARTIKEL AV PETER WALLENSTEEN**

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**
Nobels fredspris 1985

Dags för det första steget mot ett kärnvapenförbud – ÄNTLIGEN!

Kärnvapnens oerhörda fador kan jag, som de flesta, bara föreställa mig. Setsuko Thurlow däremot har upplevt dem. När hon var 13 år genomlevde hon atombombningen av Hiroshima. Nu i höst skrev hon ett brev till Sveriges utrikes- och försvarsministrar. Hon inledde:

”When I speak about my experience of the atomic bombing of Hiroshima, often the first thing that comes to mind is an image of my four-year-old nephew Eiji – transformed into a charred, blackened and swollen child who kept asking in a faint voice for water, until he died in agony.”

Det är svårt att ens föreställa sig det infernot. Det är svårt att föreställa sig att leva ett liv med bilden av ett förkolnat barn inpräntat på näthinnan.

Setsuko skrev sitt brev för att påminna om varför kärnvapen aldrig mer får användas, varför de måste förbjudas. Sedan dess har världen tagit ett historiskt tillfälle i akt. Sista veckan i oktober röstades ett förslag igenom i FN:s generalförsamling, ett förslag om att påbörja förhandlingar om ett kärnvapenförbud. Sverige röstade för, tillsammans med en stor majoritet på 123 länder. Förhandlingarna ska påbörjas i mars nästa år. Nu finns verkligen en möjlighet att förbjuda kärnvapen, enligt WHO det största hotet mot mänsklig överlevnad. Nu kan världens länder skriva historia.

Men oppositionen här hemma protesterar. De har framfört att Sveriges ja-röst kan äventyra ett eventuellt framtida svenskt Natomedlemskap. Företrädare för oppositionen har

krävt en analys av de vidare konsekvenserna och hur Sveriges framtida handlingsfrihet påverkas.

Konsekvensanalys och handlingsfrihet. De lyckas sätta fingret på det viktiga.

Vi är alltså enligt kritikerna inte fria att stödja ett kärnvapenförbud om vi vill ha friheten att kunna gå med i Nato. Ett underligt argument. Natomedlemskap verkar däremot påverka handlingsfriheten. Bland dem som röstade mot

”

Sista veckan i oktober röstades ett förslag igenom i FN:s generalförsamling, ett förslag om att påbörja förhandlingar om ett kärnvapenförbud. Sverige röstade för, tillsammans med en stor majoritet på 123 länder.

resolutionen utmärkte sig kärnvapenländer och Natomedlemmar. Bland Natos medlemmar beslöt sig till slut endast Nederländerna för att åtminstone avstå.

Men allra viktigast är konsekvensanalysen. Konsekvenserna om ett av världens ca 16 000 kärnvapen avfyras är fruktansvärda. Setsuko beskriver dem väl. Den plats där ett kärnvapen detonerar förintas, ingenting blir kvar. Utanför denna icke-plats bildas en tryckvåg som krossar allt i sin väg, såväl byggnader som människor. Hettan bli extrem och ger upphov till stora eldstormar. Allt brännbart fattar eld, plåt smälter, asfalt börjar brinna, det mesta av syret förbrukas. Radioaktiv strålning sprids över stora områden. Vid ett kärnvapenkrig skulle det medicinska behovet vara överblickbart.

Åsa Lindström

Vice ordförande i Svenska Läkare mot Kärnvapen
asa.lindstrom@slmk.org

Om 100 kärnvapen, mindre än en procent av världens arsenal, används blir följderna ofattbara. Miljontals människor skulle dö. Och det är inte ens de vidare konsekvenserna.

Eldstormarna bildar mängder av sot som stiger upp i stratosfären, sprids över jorden och drastiskt förändrar klimatet under flera års tid. Jordbruket påverkas och som följd riskerar två miljarder människor världen över att dö i svält. Detta är de vidare konsekvenserna.

Världens länder är överens om att det inte går att bygga upp en katastrofberedskap som klarar av att hantera kärnvapnens konsekvenser. Det är omöjligt. Därför behöver vi förbjuda kärnvapen, avskaffa dem och undanröja hotet från dem. Nu finns den historiska möjligheten att ta första steget. Sverige stödjer detta. Något vi i SLMK har arbetat hårt och länge för. Och något som borde vara en självklarhet för alla. ❖

INNEHÅLL

- 4 VÄRLDENS STATER HAR FATTAT ETT HISTORISKT BESLUT!
- 8 "ÄNTLIGEN DAGS ATT FÖRBJUDA KÄRNVAPEN" - ICAN:S BEATRICE FIIHN SUMMERAR LÄGET
- 10 KÄRNVAPEN GER OSÄKERHET, INTE FRED - ARTIKEL AV PETER WALLENSTEEN
- 14 BOKTIPS / DETTA HAR HÄNT / PÅ GÅNG
- 15 REFERAT AF LANDSMØDE I DLMK
- 16 INTERNATIONELL UTBLICK
- 19 VALBEREDNINGENS FÖRSLAG TILL STYRELSE 2017

Läkare mot Kärnvapen nr 146
november 2016
ISSN: 1400-2256 Upplaga: ca 4000 ex

Läkare mot Kärnvapen är en kvartalstid-
skrift som ges ut av föreningen
Svenska Läkare mot Kärnvapen i
samarbete med **Danska Läkare mot
Kärnvapen, Forskare och Ingenjörer
mot Kärnvapen** och **Svenska
Tandläkare mot Kärnvapen**.

Ansvarig utgivare: Jan Larsson
Linnég. 2 H, 753 32 UPPSALA
Tel 0725-66 87 25
E-post: jan.larsson@slmk.org

Red för detta nr: Jan Larsson, Ulf König,
Josefin Lind, Gabriel Holmbom, Clara Levin

Tryckeri: AM-tryck & reklam i Hässleholm
0451-38 49 50

Layout: Gabriel Holmbom,
egdesign.gabriel@gmail.com

Manus till nästa nr skickas till:
Jan Larsson (adress ovan)

Prenumerationsärenden handläggs av
kansliet i Stockholm, adr se sid 25.

Tryckt på miljögodkänt papper.

Bankgiro 901-0901.

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manusstopp	Distribution
147	1 dec	januari 2017

FRAMSIDA:

Matthew Bolton från Pace university och
Daniel Högsta från ICAN. Foto: ICAN

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**
Nobels fredspris 1985

Världens stater har fattat ett **HISTORISKT BESLUT!**

Av Josefin Lind och Clara Levin

I FN:s första utskott nu i oktober röstade en överväldigande majoritet igenom en resolution att förbjuda kärnvapen. Av världens stater röstade 123 för att inleda förhandlingar redan i vår. Detta historiska beslut kommer att kunna vara början på slutet på den två decennier långa förlamningen i multilaterala kärnvapenförhandlingar. Kärnvapenstaterna var splittrade, likaså Natoländerna, vilket talar för en stor potential till framgång i de förhandlingar vi ser framför oss nästa år.

Det var med spänning vi åkte till New York och FN:s generalförsamlings första utskott i oktober. Med oss hade vi resultatet från The Open-ended working group, där majoriteten av staterna uttryckt sitt stöd för att inleda förhandlingar om ett kärnvapenförbud under 2017. Vi visste också att resolutionen L.41 *Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations* skulle läggas fram. Den uppmanar till förhandling om ett "legally binding instrument to prohibit nuclear weapons, leading towards their total elimination".

När sedan staterna gick till omröstning under slutet av månaden röstade så många som 123 stater för resolutionen medan 38 stater röstade emot och 16 stater avstod. Det som krävdes var att fler stater röstade för än emot; den stora majoritet, som blev utfallet av omröstningen, ger därför inledningen av förhandlingarna nästa år ett starkt mandat. Majoriteten av staterna som röstade emot

var kärnvapenstater och stater under kärnvapenparaply, såsom de flesta Natostaterna inklusive Norge samt Australien och Japan. Finland, Schweiz, Natomedlemmen Nederländerna samt kärnvapenstaterna Kina, Nordkorea, Pakistan och Indien avstod.

Sverige röstade ja till resolutionen enligt besked strax före omröstningen, och regeringen har nu tagit tydlig ställning för kärnvapenedrustning, vilket vi ser som ett framsteg för vårt arbete här i Sverige. Socialdemokraterna har under lång tid deklarerat att de ska verka för nedrustning och en kärnvapenfri värld, men beslutet att satsa just på ett kärnvapenförbud tog lång tid att komma fram till och krävde många och långa beredningar. Besked kom i rätan tid och har sannolikt stärkt många stater och mandatet för förhandlingar. Tyvärr hann det dock inte övertyga våra grannländer eller andra stater som stod och vägde in i det sista, kanske kan det övertyga på sikt.

Det är inte bara det faktum att resolutionen gick igenom med så stor majoritet som är historiskt utan även den splittring vi ser bland kärnvapenstater och Natoländer. Tidigare har vi sett en stor enighet bland dessa stater. Men den utveckling vi nu ser skapar en intressant utgångspunkt när staterna inleder förhandlingar i mars nästa år. Retoriken från kärnvapenstaterna har varit minst sagt hotfull och vi kan nog vänta oss att det kommer att fortsätta så. De tog varje tillfälle i akt att framföra kritik och med aggressiva uttalanden och andra metoder utöva påtryckningar för att så många stater som möjligt skulle ändra sina positioner. Foreign Policy skrev den 21 oktober om USA:s aktiva arbete: <http://foreignpolicy.com/2016/10/21/u-s-seeks-to-scupper-proposed-ban-on-nuclear-arms/>. Trots detta har alltså viljan att verka för en kärnvapenfri värld aldrig varit starkare. Detta hade aldrig varit möjligt om inte civilsamhället med ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) tillsammans med kärnvapenfria stater varit drivande och vi har nu ett

FOTO: THEA MJELSTAD

▲ 123 stater, inklusive Sverige röstade för resolutionen om att starta förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen 2017. Clara Levin och Josefin Lind från Läkare mot Kärnvapen var på plats i New York och följde förhandlingarna på nära håll.

” Det är inte bara det faktum att resolutionen gick igenom med så stor majoritet som är historiskt utan även den splittring vi ser bland kärnvapenstater och Natoländer.

bevis på att engagemang, envishet och långsiktigt arbete kan löna sig.

I Nederländerna var regeringen tydlig med att den avsåg att rösta nej, men tack vare hårt arbete från civilsamhället, som tillsammans med en grupp parlamentariker satt press på regeringen, lyckades man vända detta till att avstå, vilket låter modest men är en stor framgång. Japan, det enda land som utsatts för kärnvapenkrigets effekter, har djupt rotade säkerhetsgarantier från USA och ”skyddas” av dess kärnvapenparaply. Regeringen är trogen USA och har, trots enorma påtryckningar från civilsamhället och stor uppmärksamhet i media, konsekvent stått emot krav på nedrustning och stigmatisering av kärnvapen. Japan röstade emot resolutionen vilket har skapat stor

frustration och ilska i civilsamhället, bland befolkningen och kändisar samt i media. Vi får se vad som händer med Japans position framöver.

Förhandlingarna kommer att hållas i FN i New York 27 - 31 mars samt 15 juni - 7 juli nästa år. Flertalet av de stater som avstått eller röstat nej har deklarerat att de ändå kommer att närvara vid förhandlingarna. Alla deltagande länder, inte minst Sverige, har ett stort arbete framför sig att ta fram principer och riktlinjer för hur de vill att det kommande avtalet ska se ut, vad det ska innehålla och hur det ska bli verklighet.

Men innan dess kommer omröstningen i FN:s generalförsamling i december, då alla resolutioner blir föremål för röstning en gång till. Det är sällan stater ändrar hur de röstar, men när det gäller denna resolution, som skapat både glädje och frustration, kommer sannolikt arbetet med att påverka vissa stater att behöva fortsätta. Tillsammans med ICAN kommer vi att fortsätta gjuta mod i de länder som röstade för resolutionen och att övertyga fler stater som röstade emot om det rätta i att stödja den. Kärnvapenstaterna och deras allierade kommer säkert att arbeta för motsatsen. Och det är röstresultatet i december som räknas. To be continued... ❖

SVERIGE OCH KÄRNVAPENFRÅGAN

Sveriges nya position i kärnvapenfrågan har väckt mycket känslor, både positiva och negativa. Vi valde att fråga tre personer som på olika sätt jobbar med kärnvapenfrågan om deras syn på resolutionen L. 41 om att starta förhandlingar om ett kärnvapenförbud 2017 och på Sveriges nya position.

EVA WALDER, SVERIGES NEDRUSTNINGSAMBASSADÖR

FOTO: UTRIKESDEPARTEMENTET

▲ Eva Walder är sedan 1 september 2016 Sveriges nya nedrustningsambassadör. Eva har tidigare varit bland annat utrikesråd för handelsfrågor och Ambassadör i Finland och Singapore. Nu företräder hon Sverige inom ramen för nedrustning och icke-spridning.

Jag ser förbudsresolutionen, och det breda stöd den fick, som ett uttryck för att de länder som inte innehar kärnvapen är missnöjda med bristen på framsteg inom området kärnvapenedrustning. Dessa länder sänder nu en stark signal till kärnvapenstaterna att det är dags att börja en process mot

avskaffande av alla kärnvapen. De talar också om att de inte längre tänker låta sig nöja med tomma löften från de länder som har kärnvapen. Och de understryker att innehavet av kärnvapen inte är förenligt med ett humanitärt synsätt. Varje användning av kärnvapen skulle kunna leda till katastrofala konsekvenser.

Intressant är också att EU-parlamentet samma dag med en stor majoritet ställde sig bakom förbudet, och uppmanade EU:s medlemsstater att delta i förhandlingarna.

För Sverige betyder detta att den långa traditionen av ett aktivt arbete för en kärnvapenfri värld fortsätter. Vi har använt vår oberoende ställning för att fatta ett självständigt beslut i en viktig fråga. Vi anser att en hållbar säkerhet inte byggs med kärnvapen, utan att vi aktivt verkar för en kärnvapenfri värld. Vi kan inte bortse ifrån att kärnvapen skulle kunna användas, oavsiktligt eller avsiktligt. Med den stora mängd kärnvapen som finns i Sveriges närområde, så skulle en användning leda till katastrofala konsekvenser för vårt land.

Resolutionen ska nu behandlas i FN:s finansiella utskott, eftersom det kostar att hålla en konferens. Därefter går den till själva generalförsamlingen för antagande. Förhandlingarna kommer sen att äga rum den sista veckan i mars och den 15 juni-7 juli. Sen skickas en rapport till den höstens generalförsamling, som har att besluta om vad som ska ske därefter. Det är vår avsikt att uppmuntra de länder som avstod eller röstade nej att ändå delta i förhandlingarna. Vi tror att det skulle leda till ett bättre resultat och till större förståelse mellan olika ländergrupper.

Nu måste vi sätta oss ner och börja förbereda en svensk förhandlingsposition. Det finns mycket att tänka på då; förbudets omfattning, dess relation till NPT vars grundläggande betydelse ju kvarstår, verifierationsfrågor, samarbete med andra länder, kopplingen till andra säkerhets- och försvarspolitiska frågeställningar, förankring i

Sverige m.m. När vi själva har börjat se konturerna av vår egen position, så kan vi också börja formulera vår roll under förhandlingarna. Den blir också beroende av vilka länder som kommer att delta i förhandlingen. Så det blir ett krävande år nästa år med både förbudsförhandlingar och inledningen av NPT:s nästa översynscykel. Krävande men också med mycket goda syften.

ÅSA ERIKSSON, RIKSDAGSLEDAMOT FÖR SOCIALDEMOKRATERNA

FOTO: AGNES ACHRÉN

▲ Åsa Eriksson är riksdagsledamot för Socialdemokraterna och är tjänstgörande ersättare för Olle Thorell (S). Åsa är extra suppleant i utrikesutskottet och i utbildningsutskottet och diskuterar aktivt kärnvapenfrågan i olika forum. Här ger hon socialdemokraternas syn på ett kärnvapenförbud.

Vad var det som gjorde att Socialdemokraterna bestämde sig för att rösta ja till resolutionen om att starta förhandlingar om ett kärnvapenförbud 2017?

Vi socialdemokrater har en lång tradition av att arbeta för nedrustning. Inte heller för regeringen är detta en ny position utan ambitionshöjningen kring nedrustningsfrågor har aviserats i flera utrikesdeklarationer. Anledningarna till att det här beslutet kom just nu är två: Dels gör det allt osäkrare läget i vårt närområde att det behövs en annan väg; en möjlighet för samtal, samarbete och avspänning. Dels är det ett bra

initiativ som regeringen bedömer på allvar kan göra skillnad.

Vad innebär det nu att Socialdemokraterna har en position?

Redan 2009 beslutade den socialdemokratiska kongressen att arbeta aktivt med kärnvapenedrustning. Att processen nu är i gång tror jag kan göra att fler engagerar sig i opinionsbildning och debatt. Om något land skulle använda sina vapen, avsiktligt eller oavsiktligt, skulle det få förödande konsekvenser som ingen idag kan överblicka. Därför måste vi pröva alla vägar för att minska risken för att kärnvapen används och allas röst behövs i det arbetet.

Vad innebär denna resolution för världen?

Under flera år efter kalla krigets slut gjordes betydande framsteg i nedrustningsarbetet. Men sedan några år tillbaka har utvecklingen avstannat. Världen måste återigen ta sig samman och påbörja processer för nedrustning och avspänning. Det här tror jag är ett viktigt första steg, även om det är en lång väg kvar innan vi kan se några konkreta resultat.

Vad händer nu och vad kommer regeringen göra nu när resolutionen gått igenom?

Nästa år sker de viktiga förhandlingarna om hur en förbudskonvention kan se ut. Sverige kommer vara aktiva, bidra till ett konstruktivt debattklimat och så effektiva lösningar som möjligt. Regeringen har aviserat att förhandlingsprocessen måste vara inklusiv med ett så brett deltagande som möjligt.

Vi socialdemokrater kommer göra vad vi kan för att bidra till en kärnvapenfri värld. Det är vi skyldiga våra barn och barnbarn och alla kommande generationer.

MALIN NILSSON, GENERALSEKRETERARE PÅ INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET FÖR FRED OCH FRIHET (IKFF)

FOTO: MIMIKA KIRGIOS

▲ Malin Nilsson är generalsekreterare på Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF. IKFF är en feministisk fredsorganisation som arbetar för att lyfta konfliktförebyggande arbete, FN:s agenda för kvinnor, fred och säkerhet samt nedrustning.

Vad innebär resolutionen L.41 om Taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations för civilsamhället?

Resolutionen, och det stora stöd som den fick under omröstningen i generalförsamlingen, är ett bevis på att människor tröttnat på att vänta på kärnvapenstaternas agerande i frågan. För oss i civilsamhället är det ett besked vi längtat efter och jobbat för under väldigt lång tid. Samtidigt är det såklart bara början på den svåra processen mot ett förbud och den verkliga nedrustningen av världens kärnvapen.

Vad betyder det för civilsamhället att Sverige nu har en position i frågan om kärnvapenförbud?

Det betyder mycket för oss att Sverige nu tagit ställning i frågan. Det har varit otroligt frustrerande att en regering som lovat att sätta nedrustning högt på dagordningen inte kunnat komma fram till detta tidigare, men vi är såklart jätteglada att Sverige nu tar sitt ansvar och bidrar till att förbjuda kärnvapen.

”

Resolutionen, och det stora stöd som den fick under omröstningen i generalförsamlingen, är ett bevis på att människor tröttnat på att vänta på kärnvapenstaternas agerande i frågan. För oss i civilsamhället är det ett besked vi längtat efter och jobbat för under väldigt lång tid.

Malin Nilsson

Vad är IKFF:s kommentar om beredningen för Sveriges beslut om position?

Det har som sagt tagit längre tid än vi önskat, men samtidigt ser vi att det omfattande beredningsarbetet varit viktigt att kunna hänvisa till i debatter med kritiker här i Sverige. Eftersom vi själva suttit med i Folkrätts- och Nedrustningsdelegationen vet vi att frågan genomlysts ur flera perspektiv och att argument både för och emot ett svenskt engagemang i frågan presenterats för beslutsfattarna.

Vad har IKFF:s arbete i delegationen haft för inverkan?

Vår medverkan har säkerställt att det humanitära perspektivet funnits med hela vägen och att de viktiga argument som stödjer inledandet av förbudsförhandlingar nått fram till beslutsfattarna.

ÄNTLIGEN DAGS att förbjuda kärnvapen

Av Beatrice Fihn, ICAN

Trots att kärnvapen har funnits i över sjuttio år och FN:s alla första resolution uppmanade till total eliminering av kärnvapen¹ har inte mycket skett på nedrustningsfronten de senaste tjugo åren.

Men just nu arbetas det i FN:s korridorer i New York för ett genombrott i arbetet för kärnvapenedrustning – ett globalt avtal som ska förbjuda kärnvapen.

DET HUMANITÄRA INITIATIVET

Under tre konferenser om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen-användning har övertygande bevis lagts fram om de djupa och delvis oåterkalleliga skador på människors

hälsa och miljö som en kärnvapen-detonation kan orsaka – både direkt och långsiktigt. Konsekvenserna av kärnvapen-användning skulle även leda till stora folkförflyttningar samt starkt påverka social och ekonomisk utveckling. Under konferenserna drogs slutsatsen att ingen stat eller grupp av stater, ej heller någon internationell organisation skulle kunna hantera den omedelbara humanitära nödsituation eller de långsiktiga konsekvenser som skulle bli resultatet om kärnvapen kom till användning.

År 2013 hölls den första konferensen i Oslo. Presentationerna som gavs av experter inom områden som hälsa, utveckling, ekonomi och strålning visade bortom allt tvivel att kärnvapen är urskillningslösa och omänskliga.

Ett år senare, i februari 2014, konstaterade en andra konferens i Nayarit i

▲ Beatrice Fihn har bevakat nedrustningsfrågor och multilaterala förhandlingar sedan 2006. Hon arbetar i Geneve för the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN), en global koalition som består av mer än 420 civilsamhällsorganisationer som arbetar tillsammans för att få till stånd ett förbud mot kärnvapen.

Mexiko att risken för en kärnvapen-detonation idag är oacceptabelt hög – kanske högre än någonsin.

I december 2014, efter den tredje konferensen som hölls i Wien drogs slutsatsen att det juridiska ramverket kring kärnvapen saknar ett förbud. Österrike förband sig att arbeta för att åstadkomma ett förbud mot kärnvapen så att de på sikt avskaffas. Mellan Wienkonferensen och den stora översynskonferensen för icke-spridningsavtalet (NPT) i maj 2015 började andra länder skriva på det som man kallade *the Humanitarian Pledge*.² När NPT-konferensen misslyckades med att anta några rekommendationer för framsteg för kärnvapenedrustning har nu över 120 stater skrivit på the Humanitarian Pledge och signalerar därmed att de är redo att börja arbeta för ett kärnvapenförbud.

Länderna som stod bakom the Humanitarian Pledge beslutade sig för att sätta upp en arbetsgrupp genom FN:s generalförsamling för att konkret diskutera olika förslag till rättsliga åtgärder om kärnvapenedrustning. I februari 2016 möttes ett antal länder i Genève för att diskutera vad som ska ingå i ett nytt rättsligt instrument, och hur detta instrument ska kunna öka säkerheten för alla folk. I augusti antogs slutrapporten där arbetsgruppen rekommenderar FN att starta förhandlingar om förbud mot kärnvapen.

VARFÖR ETT FÖRBUD BEHÖVS

De kärnvapenprov som gjorts runt om i världen har lämnat ett arv av allvarliga hälso- och miljöeffekter som inte kan repareras fullt ut. Samtidigt ökar riskerna att kärnvapen kommer till användning. Enligt den berömda "Doomsday

HUR SKULLE ETT FÖRBUD FUNGERA?

Förhandlingar om ett fördrag om förbud mot kärnvapen bör genomföras av engagerade stater, även om kärnvapenstaterna inte deltar. Ett kärnvapenförbud skulle göra det möjligt för stater runt om i världen att formellt deklarerat att innehav och användande av kärnvapen är olagligt och det skulle bidra till att skapa en tydligare rättslig norm mot innehav av kärnvapen.

Vi har sedan tidigare förbud mot andra typer av massförstörelsevapen, som i sin tur har stimulerat till nedrustning av dessa vapen. Till exempel har förbudet mot biologiska och kemiska vapen varit ett viktigt steg i det fortsatta arbetet mot deras eliminering. Oacceptabla humanitära

kring kärnvapen. Det finns nämligen fortfarande en utbredd acceptans av de enorma lager av kärnvapen som finns kvar i världen idag. Ett förbud, både det formella avtalet i sig och processen att förhandla fram det, skulle kraftfullt utmana föreställningen att innehav av kärnvapen är legitimt för vissa särskilda länder.

FÖRHANDLINGAR NU?

Vi står nu inför en historisk möjlighet att förbjuda kärnvapen.

I den öppna arbetsgruppen i Genève i år om nedrustning av kärnvapen signalerade en överväldigande majoritet av de deltagande staterna sin tydliga avsikt att ansluta sig till förhandlingarna 2017 om ett avtal som förbjuder kärnvapen. Det verkar sannolikt att en resolution som formellt startar

"DET ÄR IDAG MER ÄN SJUTTIO ÅR SEDAN KÄRNVAPEN ANVÄNDES I KRIG FÖR FÖRSTA GÅNGEN OCH NU ÄR DET ÄNTLIGEN DAGS ATT FÖRBJUDA DEM."

Clock" som finns i tidskriften *Atomic Bulletin of Scientists*³ har risken för kärnvapenkrig inte varit så hög sedan kalla kriget tog slut.

Förebyggande är den enda möjliga metoden mot de katastrofala humanitära konsekvenserna av kärnvapen. Ändå finns det fortfarande inget globalt förbud mot användning och innehav av dessa vapen. Civilsamhället, med International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) i spetsen har de senaste åren arbetat för att världens länder ska starta förhandlingar om ett sådant avtal.

Att förhandla fram ett förbud mot kärnvapen, som kan utgöra ett nytt rättsligt instrument, är det bästa sättet att skapa det juridiska ramverk som krävs för en kärnvapenfri värld. Ett sådant förbud skulle sätta kärnvapen i samma kategori som andra massförstörelsevapen.

konsekvenser för civila har även lett till förbud mot landminor 1996 och klusterbomber 2008.

På samma sätt som konventionerna om biologiska och kemiska vapen, klusterbomber och anti-personella minor, skulle ett kärnvapenförbud tillåta kärnvapenstaterna att underteckna avtalet, så länge som de är överens om att nedrusta sina lager inom en viss tidsram.

Själva avtalet behöver inte nödvändigtvis ange varje komplext steg mot eliminering av alla kärnvapen, men skulle få på plats en grundläggande princip för hur man på sikt ska nå det slutgiltiga målet.

Bakom det växande kravet på ett förbud finns en övertygelse, i civilsamhället och bland många stater om att det är möjligt att ändra normerna

förhandlingar kommer att läggas fram under Första utskottet i FN i oktober.

ICAN har sedan starten varit drivande i sitt opinionsskapande arbete internationellt och i nationella medlemsorganisationer, med mål att få världens länder att förbjuda kärnvapen. Det är idag mer än sjuttio år sedan kärnvapen användes i krig för första gången och nu är det äntligen dags att förbjuda dem. ❖

FOTNOTER

¹ A/RES/1 UN General Assembly resolution 1, Establishment of a commission to deal with the problem raised by the discovery of atomic energy 24 januari 1946.

² Humanitarian Pledge 2015.

³ Atomic Bulletin of Scientists Doomsday Clock 2016 www.thebulletin.org/timeline.

KÄRNVAPEN GER OSÄKERHET, INTE FRED

Av professor Peter Wallensteen
Institutionen för freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet

Kärnvapnen togs fram under det andra världskriget för att användas. Bomberna mot Hiroshima och Nagasaki oroadde inte beslutsfattarna i Washington. Ur deras perspektiv var kriget redan hemskt, de amerikanska offren höga och syftet det rätta.

Den amerikanske presidenten, Harry S. Truman var tydlig när han kommenterade bombningen av Nagasaki den 9 augusti 1945:

*Having found the bomb we have used it. We have used it against those who attacked us without warning at Pearl Harbor, against those who have starved and beaten and executed American prisoners of war, against those who have abandoned all pretense of obeying international laws of warfare. We have used it to shorten the agony of war, to save the lives of thousands and thousands of young Americans.*¹

Truman motiverade sina åtgärder med Japans attack på den amerikanska örlogsbasen i Pearl Harbor 1941 och det plågsamma kriget i Stilla havet. Det yttrades inte heller någon kritik vid denna tidpunkt. Det dröjde ett år innan den inträngande skildringen av bombens effekter skrevs av John Hersey i den amerikanska tidskriften *The New Yorker*.² Den gav för första gången den amerikanska allmänheten insikt

i kärnvapnens oerhörda effekter. De psykologiska och politiska hindren mot användning av dessa vapen ha ökat markant under de 70 år som gått. USA anser sig dock fortfarande ha rätt att vara först att använda dem i en konflikt som bedöms vara av vitalt säkerhetsintresse. Det är sannolikt att andra statsledningar i stater med kärnvapen i praktiken anser det samma för egen del, även om de officiellt kan säga något annat.

DET ÄR SÅLEDES INTE OVÄNTAT att möjligheten att ta till kärnvapen funnits med som ett tänkbart alternativ i ett antal kriser. Det kan dokumenteras från åtminstone fyra eller fem konflikter. Listan innehåller bland annat USA:s hot mot Nordkorea för att avsluta Koreakriget 1953, Vietnamkriget (i olika faser) och Sovjetunionens hot mot Kina i slutet av 1960-talet som en del av konflikten mellan de två stora kommunistiska staterna under den så kallade sino-sovjetiska konflikten.³ Det är svårt att bedöma hur sannolikt det var att vapnen verkligen skulle komma till användning. Det räcker dock för att klargöra att de vapen ett land har i sin arsenal kommer att finnas med som tänkbara handlingsalternativ i en allvarlig konfliktsituation.

AVSKRÄCKNING GER OSÄKERHET, INTE FRED

Hotet om kärnvapen var en integrerad del av det kalla kriget. Avskräckningsstrategin beskrevs träffande som

FOTO: ROTARY

▲ Peter Wallensteen, professor freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet och vid University of Notre Dame i USA, menar att kärnvapen ger en illusionär säkerhet och att avveckling skapar fred.

“terrorbalans”. Om sovjetiska styrkor anföll Västeuropa skulle USA svara med kärnvapen mot Sovjetunionen.

Om Nato anföll Sovjetunionen skulle Sovjet svara med att förstöra Västeuropa och

USA. Det var terror: tydligt uttalade hot mot den andra sidans försvarade civilbefolkning skulle få den sidan att avstå från att agera. En debatt fördes om vilken typ av mål som

skulle vara mest effektiva för avskräckning: skulle man hota att direkt slå ut befolkningen på den andra sidan (det vill säga stora städer, den så kallade countervalue-strategin) eller skulle man rikta dem mot den andra sidans vapen (counterforce)? Vilken strategi skulle skapa mest osäker-

SINO-SOVJETISKA KONFLIKTEN

Konflikten mellan Kina och Sovjetunionen under slutet av 1960-talet handlade om både ideologiska motsättningar och en gränskonflikt. Vid konfliktens slut hade över 1000 personer dött på båda sidorna.

het? Ju högre precisionen i vapen och vapenbärare desto mer fokus blev det på den senare strategin.

DÄRMED TILLFÖRDES YTTERLIGARE en osäkerhet: tänk om den andra sidan har så många och träffsäkra vapen att den kan slå ut alla våra vapen innan vi hunnit aktivera våra? Det skulle innebära att avskräckningen sattes ur spel och att den andra sidan fick ett överläge. Möjligheten och risken av denna så kallade förstaslagsförmåga drev rustningarna uppåt (för att motverka detta ansåg sig vardera stormakten till exempel behöva ha många, rörliga och oåtkomliga system). Resultatet blev en veritabel kapprustning mellan stormakterna.

Rustningskostnaderna blev allt mer orimliga och protesterna ökade inför förslag om nya vapensystem. Utplaceringen av nya robotar i Europa utlöste stora motdemonstrationer. En av de största var i New York 1982 med cirka en miljon deltagare och där kravet var att frysa kärnvapenarsenalerna på dåvarande nivå, inte öka dem. Denna rörelse bidrog till att dämpa upprustningsfebern. I kombination med en ny ledning i Sovjetunionen skapades i stället ett exempel på hur dynamiken kunde brytas. Med avrustningsavtalet för medeldistansmissiler (INF-avtalet 1988) bestämde sig USA och Sovjet för första gången att gemensamt avveckla ett helt vapensystem. Det kalla krigets kärnvapendynamik bröts och det blev möjligt att vända den till nedrustningsengagemang. Dessvärre har detta engagemang ebbat ut.

AVSKRÄCKNINGSTEORIN VAR CENTRAL under det kalla kriget. Den skapade ständig osäkerhet mellan parterna. Kanske kan den ha bidragit till återhållsamhet hos några beslutsfattare, men världen var långt ifrån ett fredssystem värt namnet. Åtgärder som den ena sidan såg som defensiva, uppfattades av den andra som offensiva. Det påverkade förmågan att hantera konflikter och kriser.

Det tydligaste exemplet är Kubakrisen 1962. Den handlade – ur amerikanskt perspektiv – helt om att sovjetiska kärnvapen på Kuba skulle underminera USA:s avskräckningsförmåga. På några minuter skulle sovjetiska missiler kunna nå och förstöra de amerikanska styrkorna, innan USA hunnit reagera. Sovjet såg i stället missilerna på Kuba som ett sätt att avskräcka en

som bara träffats en enda gång och då inte förstod sig på varandra.

ILLUSORISK SÄKERHET

Sedan 1945 har kärnvapen inte kommit till användning i en krigssituation. Handlingsalternativ har dock tagits fram, till exempel för taktiska kärnvapen som skulle kunna användas i en lokal sammandrabbning. Simuleringar

”

Kubakrisen blev det mest dramatiska ögonblicket i det kalla krigets historia. Under krisens dagar kunde hela världen följa ett drama av global räckvidd. De kärnvapen som skulle avskräcka motsidan, visade i stället hur maktlös mänskligheten var över sitt eget öde.

amerikansk invasion av Kuba, det vill säga som något defensivt. Det faktum att USA hade kärnvapen i Turkiet som kunde nå Sovjets installationer vägdes säkert in i beslutet. Kubakrisen blev det mest dramatiska ögonblicket i det kalla krigets historia. Under krisens dagar kunde hela världen följa ett drama av global räckvidd. De kärnvapen som skulle avskräcka motsidan, visade i stället hur maktlös mänskligheten var över sitt eget öde. Beslut om planetens framtid vilade i händerna på två ledare

tycks dock visa att även så är de militärt svåra att använda. Hela områden kan kontamineras, radioaktiva moln kan dra in över de egna trupperna, det går inte att skilja på civila och militära personer i ett område. Det gör att kärnvapen egentligen bara kan användas som avskräckningsvapen, med all den osäkerhet som omgärdar dem.

Resonemanget om att ifall A hotar använda kärnvapen kommer B inte att gå till angrepp vare sig med konven-

tionella eller nukleära metoder tilltalar en del stater. Länder som känner sig utsatta för existentiella hot från omvärlden anser detta vara skäl att skaffa dessa vapen. Det ger mer säkerhet, säger de. Som vi just sett från det kalla krigets historia är det en illusorisk säkerhet. I själva verket ökar det misstänksamheten mellan parterna, olika handlingar kan lättare misstolkas, behovet av information (spioner, satelliter, infiltration) blir närmast omätligt (ju mindre man finner desto mer övertygad blir man om att något verkligen stort är på gång eftersom det är så hemligt), rustningarna intensifieras för att skydda de egna vapnen och göra avskräckningen trovärdig för att möta den andra sidans motåtgärder.

INDIEN OCH PAKISTAN HAR NU haft kärnvapen i mer än 15 år. Relationen har inte blivit bättre, Kashmirfrågan har inte lösts och olika terrordåd ökar lätt spänningen mellan staterna. Snarare har nervositeten ökat, till exempel kring frågan om Pakistans arsenal verkligen är ordentligt kontrollerad av de legala myndigheterna. Ett scenario med ett fundamentalistiskt maktövertagande i landet oroar liksom risken för att regeringen tappar kontroll över någon av de baser som härbärgerar dessa vapen. Risken kan illustreras med kuppföröket i Turkiet i juli 2016 då just detta var en oroande fråga eftersom USA stationerat kärnvapen i landet och kontrollen över en av dessa baser var ifrågasatt.

Israel har – sannolikt – haft tillgång till kärnvapen under en längre tid. Inte desto mindre har landet sett både icke-våldsliga och våldsamma palestinska revolter och varit inblandat i flera krig (Libanon 2006, Gaza såg mer än 100 dödade årligen under tiden 2006-09 och mer än 1600 dödades i strid under 2014)⁴ samt utsatts för raketbeskjutningar och självmordsticker. Innehav av kärnvapen har inte fört landet närmare en önskvärd freds-

ordning i Mellanöstern. Snarare har det stimulerat andra länder att också utveckla kärnforskningsprogram: Irak, Iran, Libyen, Syrien. Möjligheten att kärnvapen produceras i någon av dessa stater är idag begränsad. Regeringarna i Irak och Syrien befinner sig i ett konventionellt krig med inhemsk opposition och mot den så kallade islamiska staten. Libyens förra regim lade ner kärnvapenambitionen och den nuvarande regeringen behärskar inte hela landet. Iran har ingått ett avtal som avsevärt försvårar landets eventuella planer.

INTRESSANT NOG VAR USA:s officiella motiv för invasionen av Irak 2003 att undanröja det möjliga hotet av att landet skaffade sig en arsenal av massförstörelsevapen. Detta preventiva krig mot kärnvapenspridning förblir förhoppningsvis ett undantag, men det demonstrerar återigen kärn-

vapnens konfliktskapande förmåga. Osäkerheten kring dessa vapen kan få stormakter att agera kortsiktigt och bortse från rimliga fredliga alternativ. I fallet Irak fanns ju redan en övervakningsmission i landet (ledd av Hans Blix) och den visade redan före kriget att Irak sannolikt inte hade den kapacitet USA:s och Storbritanniens regeringar påstod.

DET FINNS ETT MÖNSTER som säger att länder som inte ingår i försvarspakter, som uppfattar sig själva som annorlunda än omgivningen, som anser sig utsatta för stormaktshot och som dessutom ifrågasätts av omvärlden är de som med störst sannolikhet kan komma att satsa på ett eget kärnvapenprogram. Nordkorea stämmer med denna karakteristik och det gör också islamiska republiken Iran. I utbyte mot en inträngande inspektion av Irans kärnenergiprogram upphävdes

de internationella sanktionerna mot Iran. Sydafrika under apartheidregimen befann sig i samma kategori och landets återinträde i världssamfundet i början av 1990-talet sammanföll med att man avvecklade kärnvapnen, parallellt med intern demokratisering och ett upphävande av sanktioner. Ländernas isolering bröts och därmed blev kärnvapenambitionen mindre viktiga.

DAGENS OCH MORGONDAGENS MÖJLIGA kärnvapenmakter måste sökas i samma grupp. Förutom fallen Nordkorea och Iran fanns tidigare också militärregimen Burma/Myanmar i denna kategori men den pågående demokratiseringen har brutit landets isolering och minskat utrymmet för att skaffa kärnvapen. Syrien har också funnits i denna grupp men landets anläggningar förefaller helt ha förstörts vid en israelisk flygattack 2007. Som en

följd av det nu pågående inbördeskriget eliminerades landets ansenliga innehav av kemiska vapen 2013-14. Regeringens allians med Ryssland

och Iran ger den nu tillgång till externa militära resurser.

Givetvis finns det skäl att spekulera om andra länder i konflikt med stormakter och med ekonomiska resurser kan överväga ett kärnvapenprogram. Historien visar emellertid att varje gång en stat planerar för eller faktiskt anskaffar kärnvapen leder detta till än starkare kris med omvärlden. Det var vad som skedde 1949 när Sovjet sprängde sin första bomb, när Kina gjorde samma sak 1964 och det erfor också Indien och Pakistan efter sina första tester 1998. Kärnvapnen ger inte ökad säkerhet, än mindre fred.

AVVECKLING GER MER FRED

Lärdomen från dessa kärnvapensituationer är att chansen till fred ökar i det ögonblick kärnvapenarsenalerna minskas eller avlägsnas, inte då de anskaffas. Kärnvapnen är kopplade

"KÄRNVAPNEN GER INTE ÖKAD SÄKERHET, ÄN MINDRE FRED."

FOTO: MUKESH GUPTA

▲ Indien och Pakistan har haft kärnvapen i mer än 15 år men relationerna mellan staterna har inte blivit bättre och Kashmirfrågan har inte lösts. Lärdomen från det kalla krigets historia är att kärnvapen är en illusorisk säkerhet som i själva verket ökar misstänksamheten och nervositeten mellan parterna.

till osäkerhet. De avtal som slutits mellan stormakterna under det kalla kriget gick i huvudsak ut på att hantera de spänningar som vapnen åstadkommit, inte att lösa de grundläggande konflikter som drev fram rustningarna. Kärnvapen tar med andra ord bort fokus från de problem som egentligen behöver lösas. När hotet om ett kärnvapenkrig i Europa minskade genom att provokativa vapen avskaffades förelåg inte längre samma behov av sovjetisk kontroll över Östeuropa. När Libyen signalerat sitt intresse av att utveckla sitt kärnprogram kunde västvärlden också få tillstånd ett erkännande för Lockerbiebombningen. Idag erbjuds Iran en positiv relation med väst i utbyte mot IAEA:s inspektioner.

De stora innehaven av kärnvapen finns dock hos två stater: USA och Ryssland. Även om arsenalerna har krympt förfogar de två fortfarande över mer än 90 procent av alla vapen. Det

kan svårligen motiveras av behovet av avskräckning. Sedan avtalet New START från 2011 har emellertid mycket lite hänt som kan bidra till att ändra på detta förhållande. Snarare ger avtalet (som nu gäller till 2021) utrymme för all den modernisering som anses nödvändig. Av historien kan vi lära att detta kommer att skapa nya komplikationer för nedrustning. Det leder inte världen bort från avskräckningspolitiken.

KÄRNVAPEN OCH AVSKRÄCKNINGSPOLITIK har inte förmått bygga en varaktig och konstruktiv fred. Idag är dessutom avskräckningens effektivitet ifrågasatt på ett nytt och än mer oroande sätt: det politiska självmordet. Om det finns personer som inte hålls tillbaka av att mängder av oskyldiga människor dör till följd av deras dåd undermineras grundtanken med avskräckning. Om förövaren och beslutsfattaren inte anser sig ha ett ansvar inför människorna, hur kan han eller hon då avskräckas?

Det finns därför en befogad diskussion om faran av att kärnvapen kommer under terrorgruppers kontroll.

Det är endast en avveckling av dessa vapen som kan lägga grunden för en bestående fredsordning byggd på gemensam säkerhet. ❖

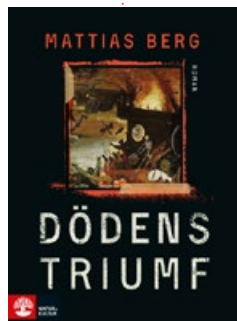
FOTNOTER

- 1 Doug Long Hiroshima: Was it necessary? President Harry S. Truman www.doug-long.com/truman.htm
- 2 BBC News How John Hersey's Hiroshima revealed the horror of the bomb www.bbc.com/news/magazine-37131894. Se även John Herseys artikel Hiroshima i The New Yorker 31 augusti 1946, www.newyorker.com/magazine/1946/08/31/hiroshima.
- 3 Bolton, K., Sino-Soviet-US relations and the 1969 Nuclear Threat Foreign Policy Journal 17 maj 2010 www.foreignpolicyjournal.com/2010/05/17/sino-soviet-us-relations-and-the-1969-nuclear-threat/.
- 4 Se Uppsala Conflict Data Program, ucdp.uu.se.

Boktips!

DÖDENS TRIUMF av Mattias Berg:
2016, 644 sid. Natur och Kultur.

Den officer som ständigt är i den amerikanske presidentens närhet, hen som bär väskan med nycklarna till världens undergång – någon måste ha skrivit en roman om den personen! Nej, jag hittar ingen förutom just denna. Men här har vi en spännande thriller om "The Nuclear Football".

Mattias Berg berättade vid Bokmässan i Göteborg att han blev intresserad av ämnet när president Obama var i Stockholm, med "väskmannen" i släptåg. Så överkligt detta föreföll! Mattias Berg, som är en erfaren journalist, började sin research och fann att verkligheten var ännu överkligare än han föreställt sig. Här kommer "väskmannen" in i ett händelseförlopp som han förstår bara till en del. Hans chef, en kvinna som heter Ingrid Bergman (!) är den som främst driver handlingen. Hennes avsikter klarnar gradvis men skall inte avslöjas här. I romanen – dokumentär-fiktio? – spelar det svenska kärnvapenprogrammet en stor roll, och där är det mycket fiktion. Lise Meitner, "atombombens moder", är viktig i detta program, och jag inser att vi kanske inte vet allt om hennes tid i Kungälv och Stockholm.

Låt inte bokens tjocklek avskräcka, man läser den fort. Flera av de som börjat läsa boken säger liksom jag att den är svår att lägga ifrån sig. Här finns en mängd information om det amerikanska systemet för att avfyra kärnvapnen. Är du intresserad av detta, av riskerna för misstag och missbruk, och av situationen för kärnvapnen idag i världen, kan boken lära dig mycket. Martin Berg har verkligen läst på! Han är uppdaterad till dagens situation med de nya B 61-12 bomberna som

förändrar Natos kärnvapenpolitik och med nästan dagsaktuella skandaler kring generaler i kärnvapenkommandot.

Tyvärr är det inte möjligt att skriva en roman om den ryska motsvarigheten till "The Nuclear Football", vi vet alltför litet om den.

Mattias Berg är tidigare kulturchef på Sveriges Radio. En krydda i boken är "kulturella utflykter". Till exempel till Demokritos och Peter Bruegel

d.ä. En klassisk bild av Bruegel finns på omslaget. Boken har fått goda, i något fall lysande, recensioner. Vissa recensenter anmärker dock att den är alltför utdragen, men för oss som oroar oss för att en enda människa kan ha makten att utrota mänskligheten är denna bok viktig.

Gunnar Westberg

Detta har hänt

SCHYSSTA PENSIONER

Läkare mot Kärnvapen är nu med i kampanjen Schyssta Pensioner. Kampanjen samlar tio organisationer som vill se nya regler för AP-fonderna så att våra pensionspengar investeras med respekt för mänskliga rättigheter, miljö och internationella klimatmål.

BOKMÄSSAN I GÖTEBORG 22-25 SEPTEMBER 2016

I år som alla år deltog Yrkesgrupper mot kärnvapen i Bokmässan i Göteborg. Vi hade en monter där vi samlade namnunderskrifter med begäran att Sverige skulle rösta för avtalet som förbjuder kärnvapen och i fortsättningen engagera sig i arbetet för avtalet. Brevet och underskrifterna sändes denna gång inte i första hand till utrikesministern, som vi menade

redan var övertygad, utan till regeringen. Ingen kan veta vad en sådan petition betyder men vi vill tro att utan det starka engagemanget från organisationer mot kärnvapen, särskilt SLMK och IKFF, hade Sverige inte röstat Ja.

Det är bra att ha en resolution i handen vid montern. Den ger en chans att informera om vårt arbete. Denna gång var det särskilt viktigt att få berätta om värdet av ett förbud mot kärnvapen, även om kärnvapenmakterna inte stöder förslaget.

Vi arrangerade tre seminarier. Jan Öberg talade på stora scenen om "Varför talar man inte om kärnvapen?" Ämnet var rätt i tiden eftersom bokmässans tema var Yttrandefrihet. Jan menade att där finns starka intressen, i media, i vapenindustrin, i akademien som vill undvika diskussion om atomvapnen. Gunnar Westberg och Karin Utas Karlsson beskrev "Close calls", tillfällen då vi varit nära ett kärnvapenkrig. Maj-Britt Theorin och Gunnar Westberg diskuterade i ett seminarium som samarrangerats med IKFF om "Hur blir vi av med kärnvapnen?"

Vi hoppas nästa år att vi kan mobilisera några av SLMK:s medlemmar till att stå i vår monter. I år var vi nog alltför sent ute.

Gunnar Westberg

ICAN YOUTH ACADEMY 20-23 OKTOBER

Samtidigt som första utskottet pågick i FN i New York samlades ett sextiotial engagerade ungdomar från hela Europa i Paris under fyra dagar för att delta i *ICAN Youth Academy* - ett interaktivt utbildningsseminarium om kärnvapen. De flesta av deltagarna var väl insatta i kärnvapenfrågan, men även ett fåtal kom dit som nybörjare. Många olika anföranden hölls med olika perspektiv, bland annat av Frankrikes tidigare försvarsminister Paul Quilès.

David Victorin

På gång

KÄRNVAPENRAPPORTEN

Ett nytt nyhetsbrev som kommer komma ut 4-5 gånger per år med information och lästips för dig vill komma lite djupare in i diskussionen om kärnvapen. Anmäl ditt intresse till info@slmk.org.

BESÖK FRÅN GENÈVE

I november får Läkare mot Kärnvapen besök av John Borre, forskare från UNIDIR, Beatrice Fihn, chef för International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) och Richard Lenanne från Wildfire. De kommer att delta i ett rundabordssamtal i riksdagen och hålla en föreläsning på Globala gymnasiet i Stockholm. Håll utkik på hemsidan för mer information.

NY PUBLIKATION

I december kommer en ny publikation ut om kärnvapen *En osäker värld - kärnvapnens konsekvenser och nedrustnings framgångar*.

GÄSTBLOGGARE

Ni missar väl inte att kolla in Läkare mot Kärnvapens hemsida och speciellt vår blogg, www.slmk.org/blogg? Under november har vi gästbloggare som ger andra perspektiv och berättar vad som händer inom kärnvapenfrågan i andra delar av världen.

REFERAT AF LANDSMØDE I DLMK

08.10.16 afholdt Lille Strandstræde 10, Kbh. K.

Til stede: Alexandra Schou, Klaus Arnung, Peter Kruse, Adeel Ahmed, Povl Revsbech.

1. Dirigent: Klaus

2. Referent: Povl

3. Formandens beretning:

WMA opfordrer alle medlemslande til at arbejde for et forbud mod kernevåben. Vi har i fællesskab skrevet et indlæg over 2 sider herom, som vi har indsendt til Ugeskriftet. ICAN-pjecen om atomvåbens humanitære konsekvenser er nu oversat til dansk og er trykt i ca. 500 ekspl. Vi vedtog at udsende pjecen til alle vore medl. ved næste kontingentopkrævning. De resterende ekspl. holdes i baghånden til brug for aktuelle begivenheder, hvor vi gerne vil påvirke MF'erne. Næste verdenskongres afholdes i august 2017 i UK (York). Studenterarbejdet på europæisk plan går fint. Men ikke godt herhjemme.

Deltagelse i Folkemødet på Bornholm blev diskuteret. Alix arbejder videre med denne idé.

Opdatering af vores hjemmeside blev diskuteret. En mulighed er at bruge programmet Wordpress til at modernisere siden. Herved vil det være muligt at få vores nye pjec i en såkaldt blad-re-pdf format. Alix arbejder med den idé.

Adeel vil arbejde med at indhente mail-adresser fra medl. Skal have en medlemsfortegnelse fra Povl.

4. Økonomi: Niels' regnskab blev gennemgået af Povl. Der blev et overskud på driften i 2015 på 3.554 kr. Vedr. budgettet: Udenlandske udgifter øges til 15.000 kr. Kontorudgifter øges til 6.000 kr. (hjemmesidens opdatering). Vi håber at kunne spare en del på portoudgifter ved at digitalisere medlemsbladet a lá SLMK. Ny udgiftstotal på 35.400 kr.

5. Formandsvalg: Alix ønsker ikke genvalg. Efter nogen diskussion accepterede Klaus at overtage formandsposten igen.

6. Vi beder Niels fortsætte som kasserer. Som revisor beder vi Bent P. fortsætte.

7. Diverse poster: Internat. Councillor: Alix. Sekretær: Povl. Kommunikationsansvarlig: Adeel.

NUKLEÄR VINTER

Alan Robock och Brian Toon, professorer inom meteorologi respektive fysik och pionjärer inom forskning om nukleär vinter, intervjuades den 1 november i *the Bulletin for The Atomic Scientists* och *Future of Life*. De förvånades över hur likgiltiga kolleger och politiker är inför kärnvapenhotet och inför forskning om vilka effekterna blir om kärnvapen används. De konstaterade att alla nio kärnvapenländer utom Nordkorea nu eller snart kan nå alla jordens länder med kärnvapen. Även ett "lokalt" kärnvapenkrig kommer att påverka jordens klimat med risk för global massväld. De nämner den nya, svenska studien (gjord med ekonomiskt stöd från SLMK till professor Gunilla Svensson och medarbetare) som för in nya data om organiska föreningar i den ofantliga mängden sot i atmosfären efter bränder orsakade av kärnvapen.

Pausata FSR, Lindvall J, Ekman AML, Svensson G. Climate effects of a hypothetical regional nuclear war: Sensitivity to emission duration and particle composition. *Earth's Future* 15 October 2016
<https://soundcloud.com/futureoflife>

TRE SVENSKA UTRIKESMINISTRAR STÖDJER ELIMINERING AV KÄRNVAPEN

Global Zero har som mål att utrota kärnvapnen senast till år 2030. Utrikesminister Margot Wallström (S) och två av hennes föregångare, Hans Blix (L) och Carl Bildt (M), är "movement leaders" inom Global Zero. Det bör alltså vara en bred politisk enighet i Sverige att stödja förhandlingarna 2017 om en eliminering av kärnvapnen senast till år 2030.

På hemsidan för Global Zero kan man läsa ett uttalande av Jody Williams, mottagare av Nobels fredspris 1997: "Regeringar säger att ett förbud för kärnvapen är osannolikt. Tro det inte. De sade samma om ett förbud mot personminor."

www.globalzero.org

AVSLUTA DET NUKLEÄRA VANSINNET

För över 40 år sedan ingick de fem kärnvapenländerna (P5, dvs. Ryssland, USA, Storbritannien, Frankrike och Kina) och de kärnvapenfria länderna

ett avtal där P5 lovade att förhandla fram en elimination av deras kärnvapen om övriga länder lovade att inte utveckla kärnvapen, icke-spridningsavtalet, NPT. Indien, Pakistan och Israel, som inte undertecknat NPT, har sedan dess utvecklat kärnvapen. Nordkorea är det enda kärnvapenfria land som har brutit löftet i NPT genom att skaffa sig kärnvapen. Däremot har alla P5 gått emot NPT och moderniserar nu sina kärnvapen. USA utesluter inte att starta ett kärnvapenkrig även mot kärnvapenfria länder och Ryssland planerar att använda kärnvapen tidigt i en konventionell konflikt med Nato.

Ett "Ban Treaty" (beslutat av FN:s Generalförsamling) blir inte en kärnvapenkonvention men kan sätta en ny norm: kärnvapnen är inte längre statussymboler för mäktiga länder utan skamtecken för skurkländer.

Sammanfattning av artikel av Jose Ramos-Horta m.fl. (6 Nobelpristagare inklusive IPPNW), *Huffington Post* 11 oktober 2016
www.huffingtonpost.com

MEDICINSKA TIDSKRIFTER OM ELIMINERING AV KÄRNVAPEN

Tyvärr: sökning med PubMed och genombläddring av "the Big Five" (fem framstående medicinska tidskrifter) visar att den medicinska eliten inte är intresserad av kärnvapen. Jag hittar inget omnämnande av Generalförsamlingens historiska omröstning, alltså samma resultat som för Hiroshima- och Nagasaki dagarna i år. Kära redaktörer, dra upp era huvuden ur sanden, se er omkring i världen och tänk på vad ni skrev för 35 år sedan om "the ultimate in preventive medicine"!

ÅRSBOK OM "KRIG OCH FRED"

Riksbankens Jubileumsfond (RJ) stödjer forskning inom humaniora och samhällsforskning och delar ut ekonomipriset till Alfred Nobels minne. RJ:s årsbok 2016 har titeln "Krig/fred" och uppmärksammar den betydande svenska insatsen inom freds- och konfliktforskning.

Boken är på över 260 sidor med många högtintressanta bidrag av bl.a. hela fyra professorer i freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet: Kristine Höglund, Erik Melander, Isak Svensson och Peter Wallensteen. Somliga bidrag är försedda med litteraturreferenser, andra inte. De flesta diagram och andra bilder är tyvärr oläsbara i webbutgåvan. I tabellen på sidan 127 står det 5060 fredsarbetare när det borde vara 50605 men annars verkar de bidrag jag läst vara väl korrekturlästa. Kapitlen handlar mest om konventionell krigföring, sällan om kärnvapen.

Jag läste med särskilt stort intresse de två sista bidragen: Isak Svensson om Steven Pinker's bok "The Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined" (2011) och ett rundabordssamtal med Hans Blix, Katarina Engberg och Pierre Schori. Sedan Pinkers bok kom ut har den arabiska våren gått i graven och Ryssland har roffat åt sig Krim.

Trots detta har mänskligheten blivit allt fredligare men det krävs ständigt freds-

▲ Under valrörelsen har Donald Trump gjort uttalanden om att han kan tänka sig att använda kärnvapen i Europa och mot IS och att det vore bra om t ex Saudiarabien skaffade sig egna kärnvapen. Som president kan han ensam fatta beslut om att avfyra kärnvapen.

arbete för att behålla den gynnsamma utvecklingen.

Krig/fred slutar och börjar med en "gruk" av Piet Hein: "The noble art of losing face, may some day save the human race". Rundabordssamtalen återkommer flera gånger till psykologiska aspekter på krig och fred och vikten av att inte förödmjuka en part utan låta båda parter rätta ansiktet. "The noble art of losing face" är svår.

Krig/fred. www.rj.se

TRUMP OM KÄRNVAPEN

Donald Trump har under valrörelsen sagt att han kan tänka sig att använda kärnvapen i Europa och mot IS och att det vore bra om Saudiarabien skaffade sig kärnvapen. Som president kan han ensam besluta avfyra kärnvapen. Efter en kort diskussion med sina militära rådgivare kan han ta sin "biscuit" - ett ID-kort - och sin kod och sända iväg sin order som ingen har rätt att motsätta sig enligt Bruce G. Blair, en forskare vid Princeton University som tidigare varit missilofficer. Meddelandet tas emot av missilstationen och jämförs med en kod som finns i ett kassaskåp. Presidentens möte med militära rådgivare behöver bara ta 30 sekunder och efter 5-15 minuter kan kärnvapenbärande missiler lyfta från sina silos och ubåtar.

Bloomberg Politics 7 september 2016 <https://www.bloomberg.com/politics/graphics/2016-nuclear-weapon-launch/>

"the absolute last step"

President Trump är, enligt Time, inte så benägen att hota med kärnvapen som det sagts. Enligt en sammanställning av hans uttalanden om kärnvapen har han sagt att kärnvapen ska endast användas som "the absolut last step", att kärnvapnen är det största problemet för världen. "It is highly, highly, highly, highly unlikely that I would ever be using them" sa han i en intervju om kärnvapen. Men han har diskuterat att Japan och Sydkorea kanske borde skaffa sig egna kärnvapen.

Time 3 augusti 2016 <http://time.com/4437089/donald-trump-nuclear-weapons-nukes/>

WHY ARE SO MANY PEOPLE SO WRONG ABOUT SOMETHING SO IMPORTANT?

Varför tror så många att så många fler dödas idag än förr när det är tvärtom? Vår tid är en civiliserad tid med färre dödade genom civilt eller militärt våld. Lyssna på Steven Pinker i hans välgrundade TED talk. Fast det finns ett stort problem: kärnvapnen. Bortsett från kärnvapnen är vi mer civiliserade än någonsin.

http://www.ted.com/talks/steven_pinker_on_the_myth_of_violence

ORGANISATIONER MOT KÄRNVAPEN

SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN - SLMK

Vi är den svenska sektionen av International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) som är en bred internationell organisation med 150 000 medlemmar, som har en kärnvapenfri värld som gemensamt mål. I Sverige är vi idag nästan 2 600 läkare och medicinstudenter som är medlemmar. Dessutom har vi associerade medlemmar från yrkesgrupper som liksom läkare vill värna liv och hälsa, nämligen tandläkare, forskare, ingenjörer, sjuksköterskor, sjukgymnaster och analytiker.

Både Svenska Läkare mot Kärnvapen och IPPNW är politiskt och religiöst obundna organisationer med målet att avskaffa kärnvapnen genom att sprida saklig information om vapnens medicinska effekter.

Som medlem får du tidningen Läkare mot Kärnvapen 4 gånger/år. Det är den enda svenska tidskriften om kärnvapen.

Vårt arbete finansieras till ca 80 % av medlemsavgifter. Utan detta stöd skulle vi inte kunna agera så självständigt och vetenskapligt trovärdigt som vi gör idag. En stark röst för de humanitära och medicinska nedrustningsargumenten är nödvändig i dagens kärnvapendebatt. Vi är den rösten, tack vare en engagerad läkarkår. Medlemsavgiften är 290 kr/år för läkare och 200 kr/år för associerade medlemmar. Alla studenter betalar 100 kr/år. Bankgiro 901-0901.

Du hittar oss på webben: www.slmk.org eller [facebook.com/SLMK.1981](https://www.facebook.com/SLMK.1981)

Som associerad medlem deltar du i verksamheten och har samma förmåner som ordinarie medlemmar, med den enda skillnaden att du inte kan inneha en styrelsepost.

INTERNATIONELL KAMPANJ FÖR ETT KÄRNVAPENFÖRBUD

2007 lanserade IPPNW en bred kampanj för kärnvapnens avskaffande som getts namnet ICAN – International Campaign to Abolish Nuclear Weapons. Idag samlar den över 350 organisationer i fler än 90 länder som ställt sig bakom kampanjens krav på ett internationellt avtal som förbjuder kärnvapen. I Sverige medverkar elva stora freds- och miljöorganisationer i ICAN som drivs av initiativtagaren Svenska Läkare mot Kärnvapen.

www.icanw.org / www.icanw.se | [facebook.com/ican.sweden](https://www.facebook.com/ican.sweden) | Twitter @ICAN_Sweden

DANSKE LÆGER MOD KERNEVÅBEN - DLMK

Bestyrelsen består af: Klaus Arnung (formand), Niels Dahm (kasserer), Alexandra Schou (International Councillor), Adeel Riaz Ahmed (web-master) og Povl Revsbech (sekretær). Bent Pedersen er revisor.

DLMK, e-mailadresser och telefonnummer:

Alexandra Schou, København, 27218115, alixschou@hotmail.com
Niels Dahm, Faaborg, 62618361, dahm@avernak.dk
Povl Revsbech, Brabrand, 86264717, povl.revsbech@gmail.com
Adeel Riaz Ahmed, Albertslund, 23370484, adeel165@yahoo.com
Klaus Arnung, Vedbæk, 45661181, k.arnung@dadlnet.dk
Sarah Ndoni, København, 50247452, ndoni_sar@hotmail.com
Marianne Kromann, København, 60219217, marianne_kromann@hotmail.com

KANSLI

Generalsekreterare

Josefin Lind
08-400 204 83
0760-24 51 58
josefin.lind@slmk.org

Ekonomi- och medlemsansvarig

Jane Földes (vikarie)
08-400 204 83
jane.foldes@slmk.org

Projektledare

Clara Levin
08-400 204 83
076-017 38 69
clara.levin@slmk.org

Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norr tullsgatan 45
113 45 Stockholm

Kassör

Klas Lundius
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Håkantorsmölla
281 91 Perstorp
klas.lundius@slmk.org

PERSONPORTRÄTTET

Bengt Larsson

Profession:

Röntgenläkare

Uppdrag i SLMK:

Ledamot i styrelsen

Personligt: Att förmedla

kunskap och förståelse för de medicinska konsekvenserna av kärnvapen är en mycket viktig uppgift för oss som arbetar i världen. Det är grunden för mitt mångåriga engagemang.

Kallelse till årsmöte

Alla medlemmar är välkomna till årsmöte för
Svenska Läkare mot Kärnvapen

LÖRDAGEN 21 JANUARI 2017 KL 14.00 – 15.00
PÅ NORRTULLSGATAN 45

RIFFI:s lokaler, bottenvåningen, T-Odenplan, Stockholm

TALARE EFTER ÅRSMÖTET (CA 15.30)

Mattias Berg - journalist, tidigare kulturchef på Sveriges Radio och författare till
boken Dödens triumf (recenseras på sidan 14 i denna tidning)

VALBEREDNINGENS FÖRSLAG TILL SLMK:S STYRELSE 2017

ORDFÖRANDE: Andreas Tolf, Uppsala

VICE ORDFÖRANDE: Martin Tondel, Uppsala

VICE ORDFÖRANDE: Åsa Lindström, Eskilstuna

SEKRETERARE: Meit Krakau, Danderyd

KOORDINATOR: Leonore Wide, Saltsjöbaden

MEDLEM I IPPNW:S INTERNATIONELLA RÅD:

Gunnar Westberg, Göteborg

ÖVRIGA LEDAMÖTER:

Bengt Larsson, Hudiksvall

Birgitta Sahlström Kastlund, Lund

Christina Vigre Lundius, Perstorp

STUDENTREPRESENTANT: David Victorin, Malmö

SUPPLEANTER:

Ann Marie Janson Lang, Stockholm

Gösta Alfvén, Stockholm

Jan Larsson, Uppsala

Johannes Eldblom, Göteborg

Wenjing Tao, Stockholm

STUDENTSUPPLEANT: vakant

REVISION:

Föreningsrevisor: Bengt Lindell, Kalmar

Föreningsrevisors suppleant: Kristina Olofsson, Hudiksvall

Auktoriserad revisor: Christina Gotting, Stockholm

Auktoriserad revisor, suppleant: Eva Stein, Allegretto Revision AB

VALBEREDNINGEN HAR UTGJORTS AV:

Carin Odhner, Stocksund

Johannes Norberg, Skellefteå

Erik Wareborn, Malmö

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**

Nobels fredspris 1985

Avsändare:
Svenska Läkare mot Kärnvapen
Norr tullsgatan 45
113 45 Stockholm
Sweden

FÖRBUDET ÄR PÅ VÄG!

Förhandlingarna om ett förbud mot kärnvapen kommer hållas 27-31 mars och 15 juni-7 juli 2017 i FN i New York. Läkare mot Kärnvapen kommer vara på plats, följ oss på bloggen och på sociala medier!

facebook: SLMK.1981

instagram: lakaremotkarnvapen

twitter: IPPNWSweden

**SVENSKA LÄKARE
MOT KÄRNVAPEN**
Nobels fredspris 1985